

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Борислав Александров Ясенов
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Излагам настоящото становище в качеството си на член на научно жури назначен със заповед на Ректора на НБУ, София, №3-РК-247 от 17.07.2026 г. по процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Фактори в развитието на умения за джазова импровизация при пианисти. Класически и съвременни подходи“, за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“. Автор на дисертационния труд е Христиана Христова Стойкова – докторант в самостоятелна форма на обучение към Департамент „Музика“ на Нов български университет, София, с научен ръководител доц. д-р Ангел Заберски.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи: автобиография, дисертационен труд, автореферат, списък на научните публикации и опис на творческите изяви.

Христиана Стойкова започва музикалното си обучение в Школа по изкуствата към Дворец на културата, град Перник, като изучава пиано, класическа и поп-рок-джаз китара, солфеж и теория на музиката. След 8-годишно обучение през 2015 г. завършва школата с отличие. Същата година постъпва в НБУ, София, със специалност Поп и джаз китара, в класа на Валери Градинарски, а впоследствие се прехвърля в специалност Поп и джаз пиано в класа на доц. д-р Ангел Заберски. През 2020 г. завършва бакалавърската си степен, а през 2022 г. се дипломира с отличие с образователно-квалификационна степен „Магистър“ в специалност Поп и джаз пиано. В своето професионално израстване участва в редица конкурси за млади инструменталисти, на които е класирана на призови места.

Художественотворческата дейност на докторанта е изключително активна. Свири в различни камерни формации, работи с камерен оркестър „Орфей“ с диригент Райчо Христов, гр. Перник, както и с духов оркестър Перник с диригент Трифон Трифонов. Изявява се с дуета „Soul Connection“ и с джаз трио „Suddenly“, участва на множество фестивали, клубни сцени и обществени събития. От 2017 до 2023 г. е корепетитор на университетския смесен хор „Фолк джаз формация“ с диригент проф. д-р Георги Петков.

Педагогическата работа на дисертанта е много дейна. Още по време на следването си води различни музикални работилници за деца във вокална група „Мики Маус“ на Вира Панталеева до 2022 г. От същата година преподава индивидуални уроци по пиано в Highlight Singing Academy. От 2020 г. до момента работи като преподавател и корепетитор съвместно с почетен професор д-р Е. Леви, доц. д-р А. Заберски, д-р А. Байчев и гл. ас. д-р И. Парасков.

Афинитетът на автора към джазовото изкуство и професионалните интереси го провокират да създаде обемно и задълбочено изследване, касаещо импровизацията и прилагането ѝ в обучението по пиано.

В разработката са използвани теоретичният метод, свързан с хронология на развитието на джазовото изкуство, в исторически и стилистичен аспект, представени са различни системи и подходи на емблематични пианисти, както и анализи на характерни произведения в различните стилове способстващи за по-ясното възприемане на разглежданата проблематика. Това създава предпоставка за разширяване на информацията, свързана с различни ракурси от творческия процес, за явленията и тенденциите породили новостите в еволюцията на импровизационния процес, както и обогатяване на емоционално-естетическия мироглед и познанията за стил. Приложен е комплексен подход. Всичко това ще доведе до обогатяване на теоретико-практическите умения при младите изпълнители и ще спомогне за формиране на творческо-изпълнителски модел. Ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Горезиложеното обуславя приносния характер на дисертацията.

Докторантът убедително защитава тезата, че джазовата импровизация не е продукт само на вроден талант, а на постигане на умения, развиващи се теоретично и практически във времето, подвластни на подходящата среда – музикална, социално-битова и психологическа.

От важно значение е акцентът анализиращ музикалното образование и възпитание, като пресечна точка между класическите традиции и съвременните подходи, както и холистичния

метод, основополагащ за развитието на младите пианисти-импровизатори. Отчетена е и дигитализацията и влиянието ѝ върху съвременната педагогическа и изпълнителска практика.

Цел на изследването е анализирането на факторите – педагогически, психологически и технологични, влияещи върху развитието на уменията за джазова импровизация при пианисти.

Обект е процесът на формиране и развитие на уменията за джазова импровизация при пианисти в контекста на съвременното образование.

Предмет на изследването е колаборацията между традиционните методи на обучение, техническата подготовка, психологическите фактори – теорията на потока, емоционалната интелигентност, мотивация, навици, както и влиянието на семейната среда и дигиталните технологии върху развитието на формиращите се джаз пианисти.

Методите, които докторантът използва са теоретичен свързан с интердисциплинарен подход, включващ музикознание, педагогика и психология, сравнителен анализ – съпоставка между класическите подходи за импровизация и съвременните джазови методологии и емпиричен – базиран на педагогическата практика на автора, а също и анкетно проучване и интервю.

Задачите, които дисертантът си поставя за постигане на целите, са свързани с: ретроспективен обзор на импровизацията, от бароквата епоха и проследяване на развитието ѝ в джаза, спецификата на импровизацията – стилистичен анализ и периодизация, влиянието на психологическите фактори върху развитието на импровизатора, сравнителен анализ на методологии (Бари Харис и Оскар Питърсън – връзка между класическата традиция и джазовата практика), проучване на ролята на съвременните софтуерни и методически помагала в джазовото обучение, анкетно проучване – изследване на субективните преживявания при млади импровизатори, интервюта с утвърдени професионалисти за осветляване на практически модели, способстващи успешно творческо израстване, извеждане на конкретни стратегии за оптимизиране на обучителния процес и сценичното представяне.

В увода на това обстойно изследване, докторантът представя обекта, целта, задачите и излага научната си хипотеза.

При Глава първа дисертантът прави ретроспекция, своеобразна историко-стилистична периодизация – хронологично. Представя социокултурните предпоставки за възникването на джаза, разглежда терминологията и еволюцията на изпълнителските подходи, базисните музикални фактори за развитие на импровизационните умения, стилового многообразие в джазовата история, традициите в джаза свързани с колективната импровизация, ерата на суинга и биг бенда, иновациите и елитарността при модерния джаз, авангардните търсения и фрий джаза.

В Глава втора авторът анализира ролята на импровизацията в бароквата музика – орнаментика и импровизационни линии, разглежда теоретичните системи в джаза, подходите на Оскар Питърсън и Бари Харис, а също така съвременните предпоставки и технологични средства.

При Глава трета Стойкова разглежда проблемите възникващи в процеса на обучение по пиано, когнитивния и емоционален дискомфорт в начален етап. Обръща внимание на: българската клавирна школа като фактор в развитието на пианистите, основите на импровизацията – емоционалната интелигентност като инструмент, практическото прилагане на теориите в педагогическата практика.

В Глава четвърта е направен сравнителен стилистичен анализ на емблематични изпълнения и импровизации: суинг – „C-Jam Blues”, „Anthropology” – стилът бибоп и линейното мислене, „Waltz for Debby” – лиричният модернизъм и иновативността на стила боса нова при „Chega de Saudade”. Емпирично е изследван импровизационния процес като е обърнато внимание на три аспекта: методика, контекст и цели. Реализирани са обобщаващи изводи от изследването.

Актуалността на темата на дисертационния труд „Фактори в развитието на умения за джазова импровизация при пианисти. Класически и съвременни подходи“, е обусловена от динамиката в развитието на съвременното музикално изкуство, постигнало нови емоционално-естетически параметри благодарение на еволюцията на импровизацията, породена от различните стилови предпоставки и необходимостта от разглеждане, анализиране и обновяване на творческия потенциал, на подходите към интерпретацията и методиката на преподаване, както и тяхното практическо приложение.

Обемността на разглежданата материя и постигнатите резултати показват силния интерес и професионална обвързаност, както и личния поглед и иновативния подход на автора към разглежданата проблематика.

От справката за научните публикации е видно, че те са четири на брой и са тясно свързани с изследваната тематика.

В труда е събрана, систематизирана и анализирана голяма по обем информация изложена в 179 страници, от които 159 основен текст. Включва увод, четири глави, заключение. Обясненията са обосновани с подходящи примери – нотни, хармонични обозначения, таблици и графики (43 на брой), които допринасят за създаване на още по-ясна представа за разглеждания обект. Библиографията обхваща 80 заглавия, от които 37 на кирилица, 43 на латиница и 143 интернет източници.

Авторефератът е изготвен според изискванията и дава ясна представа за съдържанието и основните резултати, постигнати в дисертацията.

Приносите на труда се изразяват в следното:

- представено е историческото развитие на джаза – стилите особености, а също така е проследена и връзката между ранните форми на импровизацията и съвременните педагогически подходи;

- направен опит за разработването на интердисциплинарна рамка, обединяваща музикално-педагогически, психологически и изпълнителски аспекти, разглеждаща взаимовръзката между техническата подготовка, когнитивните процеси, емоционалната регулация и творческата изява;

- анализирани са съвременни педагогически и технологични средства за обучение в областта на джаза и импровизацията – дигиталните приложения и практически методи за развитие на импровизационните умения;

- идентифицирани и анализирани са основните спомагателни средства – фактори в развитието на умения за джазова импровизация, както и основните бариери, възпрепятстващи свободната импровизация при младите музиканти;

- формулирани са практически препоръки, способстващи развитието на технически умения, теоретична основа, импровизационно мислене, психологическа устойчивост и творческа самостоятелност;

- анализите на избрани изпълнения в труда дават насока за образователни практики, фокусирани върху важни детайли от визираното произведение.

Изследването има практико-приложен характер, което аргументира приносното му значение като методическо ръководство, обогатяващо знанията и създаващо предпоставки за израстване в импровизационен аспект и формиране на изпълнителско-творчески модел при формиращите се млади музиканти.

Силно впечатление правят ясният изказ и научно обоснованите анализи в дисертацията. Всеки разгледан проблем е теоретично аргументиран и прегледно обяснен. Речниковият фонд е богат, изобилстващ с професионални термини, разкриващи подтекста и същината на труда.

В заключение ще изтъкна, че дисертационният труд на Христиана Стойкова на тема „Фактори в развитието на умения за джазова импровизация при пианисти. Класически и съвременни подходи“ ме впечатли с дълбочината и обема на разглежданата тематика, анализите и научно-теоретичната обосновка, написана на професионален език и с адекватните примери, спомагащи за още по-ясното възприемане на изследването. От изложеното в труда е видно, че Стойкова е музикант, с богата музикално-теоретична подготовка и професионална практика. Считам, че теоретичната разработка отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение изисквания за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Христиана Стойкова образователната и научна степен „Доктор“.

02.09.2026 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Борислав Ясенов)